

Festival Nieuwe Grond kent geen dringende noodzaak

De gemeente Utrecht profileert zich de laatste jaren steeds meer als festivalstad. Enkele belangrijke exponenten van dit culturele beleid kent iedereen: Nederlands Filmfestival, festival Oude Muziek, Blues Festival, Springdance, Impakt en Festival a/d Werf. Dit lijstje kan moeiteloos worden aangevuld tot maar liefst dertig verschillende terugkerende evenementen. Tel daar de succesvolle Culturele Zondagen bij op en de conclusie mag zijn dat het Utrechtse publiek nooit van cultuur verstoken hoeft te zijn. Wederom is er een nieuw festival bij gekomen. Dit internationale evenement heet Nieuwe Grond, duurt vier dagen en is bedoeld voor de generatie kunstenaars en theatermakers van onder de vijftiendertig jaar. Ruim voor de opening hangen overal in de stad posters en in sommige kroegen ligt het programmaboekje van dit nieuwe initiatief. De gemeente en de provincie

tekst:
Bianca Visser
foto:
Aafke Holwerda

Utrecht zijn vastberaden om uiteenlopende disciplines en onderwerpen bij elkaar te voegen. Ditmaal zijn de topics: 'politics, performance, society, live art, visual arts'. Gastheer is landgoed De Horst; een zeer aangename plek in de bosrijke omgeving van Driebergen.

Afstand

Het festivalterrein ligt op redelijke afstand van de stad Utrecht en daarom zijn er maatregelen genomen om het de stedeling gemakkelijk te maken om naar het buitengebied af te reizen. Net als tijdens de opening van De Kleine Biënnale in Fort 't Hemeltje het geval was, pendelen festivalbussen vanaf de Stadsschouwburg van- en naar het festivalterrein. Maar daar waar iedereen de weg naar Houten leek te hebben gevonden, blijft het in Driebergen de eerste dagen tamelijk rustig.

Sachiko Abe,
Cut Papers #9
(2006)

pag. 52

Tijdens de openingsdag zaten de aanwezigen knus op het terras bij elkaar, genietend van het prachtig mooie weer, te wachten totdat het festival werd geopend. Daarna volgde de première van de voorstelling *Van de frisse*, van het theatergezelschap Growing Up in Public, een sociaal-maatschappelijk kritisch stuk waarin Utrechtse koorballen – waarvan mag worden aangenomen dat zij later een bepalende functie in de Nederlandse samenleving zullen vervullen – verveeld, passief en vooral stomdronken de wereld vanuit hun studentenhuus beleven. Gedurende het stuk wordt duidelijk dat deze mannen de aansluiting met de realiteit totaal hebben verloren. De kritische noot van Growing Up in Public staat in schril contrast met de onuitgesproken boodschap die van de beeldende kunsttentoonstelling *Silence!* uitgaat. In het rustieke landhuis is door curator Nanda Janssen het werk van acht internationale kunstenaars bijeen gebracht, geïnspireerd op het werk van John Cage getiteld *4' 33"*. Van de bezoeker wordt verwacht dat hij dit werk kent, (vier minuten en drieëndertig seconden stilte), want nergens in de tentoonstelling wordt uitgelegd wat het is en waarom het juist binnen deze context wordt aangehaald.

Stilte

De afzonderlijke kunstwerken zijn goed beschreven. Het zijn stuk voor stuk goede werken die zorgvuldig en nauwlettend gepresenteerd zijn. Hoogtepunt is het werk van de Japanse kunstenaar Sachiko Abe. Onder de nok van het landhuis zit de kunstenaar urenlang in een klein nisje A-4tjes te knippen. Voor haar is dit een manier om grip op de wereld te krijgen. Verder zien we hoe de kunstenaar Iepe B. T. Rubingh een druk verkeersplein in Tokio ontregelt, Yeb Wiersma

fotografeerde slapende mensen en Sanja Medic vervaarde een foto van het interieur van de openbare bibliotheek in NY, om daarna weer alles op zijn plek te zetten. Het zijn allemaal in zichzelf gekeerde werken die een innerlijke stilte onderzoeken. Ondertussen wordt aan de andere kant van het terrein in de lezingenreeks *Politics and Society* de toenadering tussen kunst en politiek besproken, waarbij de publicatie *All That Dutch* wordt aangehaald. In dit veelbesproken boek geven nationale en internationale professionals hun mening over het cultuurklimaat in Nederland. En dat is niet best. Beseft niemand van de aanwezigen dat dit festival juist een voorbeeld is van wat er volgens buitenlandse deskundigen misgaat in dit land? De wil en de middelen zijn hier aanwezig, maar de urgentie ontbreekt. De tentoonstelling *Silence!* is, ondanks kwalitatieve eigenschappen, een institutionele expositie die in elke willekeurige andere plek plaats had kunnen vinden. Voor een festival is het programma nogal beperkt en de latente vraag blijft waarin deze activiteiten zich van het reguliere aanbod onderscheiden. Terug in het landhuis staat in de meest afgelegen expositieruimte een radio aan. Een nieuwslezeres geeft monotoon de laatste nieuwsberichten door. Wat zij zegt dringt niet echt door. Onverwachts wordt de uitzending abrupt onderbroken door een luide stem, die de luisteraar aanspoort om, uit solidariteit met recente internationale gebeurtenissen, gedurende één minuut vooral door te gaan met waar men mee bezig is. Welke ontwikkelingen bedoeld worden wordt niet duidelijk, maar het lukt de maker van dit werk, Roman Ondàk, om de bezoeker op slag uit deze droomwereld waker te schudden. Ook al is het maar tijdelijk.

pag. 53

Kleine festivals, grote woorden

Wie dacht dat Nederland zo ongeveer wel vol zat, vol met kunstinstituten en festivals, heeft het mis. Ter gelegenheid van de – historisch onbeduidende – Vrede van Utrecht, afgesloten in 1713, gaat de provincie Utrecht tot 2013 ‘feest vieren’ met culturele activiteiten uit binnen- en buitenland. In het kader daarvan is er weer eens een festival bijgekomen, ‘Nieuwe Grond’, ontsproten aan het brein van de voormalig artistiek leider van het Festival a/d Werf, Jeffrey Meulman. Niet verwonderlijk biedt ook zijn nieuwe kindje ‘multidisciplinaire producties op het breukvlak van theater, performance, film en beeldende kunst’ met, en dat is nieuw, ‘discussies over de rol van kunst in de samenleving’.

Het festival duurde welgeteld vier dagen, maar was arrogant genoeg gepland in het openingsweekeinde van het WK-voetbal, in de rimboe bij Driebergen; dus enige durf kan je de leiding – die voor het doel een compleet festivalterrein uit de grond had gestampt – niet ontzeggen. Van het theater, de muziek en de ongetwijfeld politiek-correcte lezingen heb ik weinig meegekregen (de hittegolf van dat moment speelde zowel mij als het festival parten) maar de tentoonstelling was best aardig. In een managementtrainingscentrum ter plaatse hadden onder anderen Alicia Framis, Sanja Medic, Nathalie Bruys en Roman Ondak een eigen ruimte in beslag genomen en Sachiko Abe gaf een doorlopende performance. Had het langer moeten duren en meer publiek moeten bereiken? Misschien wel. Maar dan ga je je alleen maar harder afvragen waarom zoiets niet gewoon in een bestaande instelling plaatsvindt. En waarom al dat marketinggeld naar weer een nieuw initiatief gaat dat het wiel nog moet uitvinden. Om over de rol van kunst in de samenleving te kunnen discussiëren, ‘samen met het publiek’? Stel liever eerst je eigen rol ter discussie.

/

Column